„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком недељом, на целом табаку, а и уторником на по табака.

ЦЕНА ЈЕ ОВА
за Аустро-Угарску:
на целу годину . . . . . 14 ф.
на по године . . . . . 7 „
на четврт године . . . . . 3 „ 50 н
на један месец . . . . . 1 „ 20 „
За Србију:
(у сребру.)
на годину 35 дин. на пола године 17½ дин
на четврт године 9 динара

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 9 новч. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад, у дунавској улици.
РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви листа у месту могу се добити по 10 новчића у књижари браће М. Поповића.

БРОЈ 32. У НОВОМЕ САДУ, У НЕДЕЉУ 27. ФЕБРУАРА (11. МАРТА) 1877. ГОДИНА XII.

САДАЊА СИТУАЦИЈА НА ИСТОКУ.

Почело се ведрити ал се опет облачи. Таман туркољуби помислише, да ће се у корист мира на истоку да окрене коло судбине тиме, што је Сврија напуштајући своје посланство заденула мач у корице, кад стигоше црне вести, као црни гаврани. Све те вести не годе онима, који би хтели, да се из читавог овог покрета, који је толико времена трајао и толико српских жртава стао, опет поврати на старо зло, на тако звани status quo ante, који би дакле хтели, да се читав покрет у песку разлије.

Догађаји су силнији од свих жеља и нада туркољубивих. Тако је од замашног значаја устанак миридитски. Тај устанак би ће по својој снази раван оном српском устанку у Херцеговини. Посљедице тог устанка биће такође замашајне. Пре свега неће остати без утицаја на Црну Гору и преговоре њене о миру, што их сада у Цариграду воде. И збиља, већ се зло гуди о тим преговорима. Неизгледа ни најмање, да ће ићи онако глатко и брзо, као што је са Србијом ишло. Витешки кнез Никола телеграфисао је својим заступницима у Цариград, да никако неиспуштају из вида судбину угњетених хришћана, због којих се и заратило, а „Глас Црногорца“ вели, да перјаница читавог Српства, да дична Црна Гора не потребује мира по сваку цену.

Као што се из наведенога видети може, мир са Црном Гором ни близу није онолико известан, колико се то са туркољубиве стране у свет телалило. Црна Гора крепком руком држи још истакнуту заставу не само ослобођења, него и уједињења српског. Колико је поносна та улога за малену ал победну Црну Гору, толико је утешна за српско срце, које се још непрестаје надати, да ће из ове борбе ускрснути велика држава српска, која је на Косову сарањена. „Онамо, онамо за брда она“, тамо где је Призрен град, тамо ће да тражи витешки кнез Никола покој души својој, и тамо ће га наћи тек онда, „кад Србин више не буде роб!“ Од тога подузећа није га могло задржати енглеско благо, које му се нудило, а племенитост узорита јамчи нам, да га сва блага светска неби задржати могла, да у пола светог позива свога застане.

Добра звезда српског народа подржаће, да се овога пута незакопају све наде српске. Ено се пламен устанка у Босни и Херцеговини већ почиње разбуктавати. Босански усташи неће да знају за мир, који је Србија с Турском углавила, већ хоће на своју руку да продуже велику и свету борбу. Немалаксавају духом одма, чим их напушта онај, у кога су се до сад поуздавали. И то је оно, што је кадро да утеши Србина у овом тешком добу и да подржи веру у бољу будућност српску.

У кратко, стање у Турској подривено је на све стране и сваки дан новог пролећа може донети големе догађаје, који ће ускорити пропаст турску, а подићи хришћански свет новом животу. У самој Босни нема редовне војске турске, јер се та мора на другој страни да употреби, те је с тога остављено самом мухамеданском становништву, да се брани од напасти онако, како најбоље знаде. С тога се подбарјак сазивљу сви од 17. до 60. године, и 15.000 острагуша стоје на расположењу, да се међу Мухамеданце поделе Но жалосна ће та војска да буде, а и бројно је премалена, да би могла спасти толику провинцију од дрзовите усташке руке и од бритких црногорских ханџара.

Са тим ровитим стањем у Турској стоји у свези и путовање ђенерала Игњатијева у неке европске престонице. Добро извештени берлински лист „Национал-цајтунг“ вели да се Игњатијев изјавио, како би Русија склона била на мир, само кад би Турска попустила, и могуће је, да ће порта увидив своју усамљеност напосљедку и попустити, — али тада тек наступа питање, е да ли ће моћи извести своја обећања, јер се цела турска државна зграда од свргнућа Абдул-Азисовог из основа љуља. У тој последњој примедби Игњатијевој лежи нагласак и тежина, и веле, да је ђенералова мисија у томе, да спреми међу велесилама споразум напрема догађајима у Турској, који се очекују. Унутарње стање у отоманској царевини тако је затегнуто, да се сваког тренутка може очекивати нов преврат и нова крвопролића. У таким околностима вероватно је, да руска влада сматра да је целисходно, ако Игњатијев као оно некад Сализбери спреми брзи споразум у практичним средствима, којима би се могла постићи она цел, која је једногласно од свих призната. Изгледа, као да се ствара сасма нова политична ситуасија.

Кад тако стоје ствари, онда се може достојно оценити и она вест, по којој би у руским меродавним круговима владала мирољубива струја. Напротив, Русија подиже нову воску, која ће бити као резервна армија јужној војсци. Та друга војска броји ни више ни мање, него 600.000 бораца. Кад се уз то узме у рачун она војска што је на Пруту, онда Русија имаде преко милијон бораца на окупу. Толика се убојна сила не креће шале ради, нити се тако големи трошкови чине, да се опет просто поврате војници својим кућама пре но што су и једне пушке опалили. Толика војска није нужна, да против саме Турске пође, која је са самим српским кнежевинама довољна посла имала. Позив толике војске састојаће се осим упропашћења Турске још и у другом чему.

Сви су изгледи, да ће се одпочети у Турској борба, чим елементарне прилике погодне буду. Та ће борба од повесничког значаја бити, јер ће да сруши некадњу силну царевину отоманску. У тој ће борби осим Руса и осталих хришћанских народа, на челу српском бити и поносно се вити црногорски орао. За сад изгледа, да у тој борби неће учествовати само Шумадија, негда дична, што је при поласку на Косову своје ждрале и јунаке прерано уморила на Морави, Ибру, Тимоку и валовитој Дрини. Ти јунаци неће бити у тој борби, јер се у Србији води — политика не узвишеног осећања, које заборавља на невоље и незгоде тренутне и само се с преговарањем одаје, да се брату у помоћи буде; него се води политика саможивог и себичног осећања. Води се политика не општега народног интереса, него политика себичног интереса, која само непријатељу српском може у прилог ићи!

ПОЛИТИЧНИ ПРЕГЛЕД.

Петроградско писмо на „Пол. Кор.“ о држању Русије гласи: „Будући да ни до данас није приспео авизирани одговор ст.-жемског кабинета на окружницу кнеза Горчакова од 31. јануара, и будући нема изгледа, да ће тако брзо сљедовати, наложи јуче кнез Горчаков грофу Шувалову, да ургира код лорда Дербија за брзо решење. Сличан налог приспео је и на руске посланике у Беч, Берлин, Париз и Рим. У исто доба опуномоћен је гроф Шувалов да изјави, да влада цара Александра познаје само два пута, којим да се источно питање реши.

Или признају паришке трактатне силе, а специјално Енглеска, да паришки уговор, у пркос одбијању закључака конференције од стране порте, које се оснивају на овом трактату, постоји или петроградски кабинет сматра паришки уговор с погледом на даље неделовање гарантни сила на спрам не испуњењу обвезаности порте, које из овог уговора следују на прам њени хришћански поданика и у погледу неких права Турске, као да је уништен.

У првом погледу захтева Русија, да гарантне велесиле заједнички шљоме настоје на том, да порта прими сасвим у предконференцији утаначене закључке, као што су првобитно написани, ма на који начин. Овај захтев је довољно не само мотивиран чином, што порта није испунила обвезе на спрам њених хришћанских поданика, које је дужна по паришком уговору извршити, него и тим, што у погледу хаоса, који данас у Цариграду влада, нема ни најмање изгледа, још мање сигурности, да ће порта захтеване реформе без посредовања треће силе које извести. Ако се могу велесиле одлучити, да ово становиште заузму, онда одпада за Русију свака потреба и повод, да иступи из јевропског концерта. Онда јој остаје потпуна могућност, да избегне сваки ратни сукоб, и не само да се побољша стање хришћана на Балкану мирним путем, него да се још за времена предупреде могуће катастрофе у турској држави.

Одлучи ли се паришке трактатне силе да и на даље у нераду остану, то би морао петроградски кабинет у овом не само одбијање сматрати, односно као негацију у паришком уговору утаначених обвезаности порте, него и уништење права Турске, која јој из овог уговора припадају. Истим правом морала би и Русија све обвезе у свим тачкама, које се ње тичу, за ништетне прогласити, и задржавам себи сопствене кораке, које ће влада цара Александра благовремено закључити. Директно споразумљење Русије са Портом могло би само онда имати смисла, ако би Русија за то имала пуномоћ велесила, и ако ове изјаве, да ће, у случају ако порта по ново одбије предлоге, заједнички поступати.

Ово су у целом главни потези, које су руски посланици на јевропским дворовима од своје владе примили, из чега се ипак видити може, да је руска политика у нову фазу ступила. Русији је за сад добро дошло незгодно доба, јер у овом добу водити велики рат у јевропској Турској то је врло тегобно. Пре краја априла или почетка маја тешко да ће војна акција руска у јевропској Турској наступити.

Донде има порта довољно времена, да покаже своју добру вољу и способност за уважање реформа. У другом погледу имају велесиле доста времена, да се споразуму о начину гаранција, које петроградски кабинет захтева за побољшање хришћанских стања.

Ситуација се најбоље карактерише речма: „гаранције или рат.“ Она је иста, која је била пре горчаковљеве ноте од 1. нов. пр. г. а уз то још видимо, да је сад цар Алескандар опуномоћио ђенерала Игњатијева да обиђе јевропске дворове, тим постаје ситуација још оштрија.

ПРЕГЛЕД НОВИНА.

„Новоје Времја“ у свом 349. броју у чланку под насловом *„Јесмо ли за рат“* вели између осталога:

„И ми смо миран народ, као и Енглези, Французи и Немци. И нама, као и другим народима, треба мирнога развијтка и рада. Ми умемо ценити оне милијуне, што ће их однети рат, умемо љубити ближње, знамо поштовати своју браћу, своју децу, своје суграђане.

„Ми смо исто тако миран народ, као и други, по као и други народи имамо и ми своје цељи. Има граница, преко којих кад се пређе, постаје миран народ ратоборним, осећа не само да треба показати песницу, него и жртвовати свој покој, своје имање, па и сам свој живот за извесну цељ. Иза тих граница је народ, који преко својих власти, племства и грађанства говори цару своме: „за велику цељ, у име права и правде, готови смо поднети на жртву све што имамо.“

И Јевропа зна да то није фраза, није хвастање, јер ће доиста тако бити, ако сама Јевропа не попусти руским захтевима права и правде.

Ако се Јевропа боји, да ће се из Петрограда дати знак страшном рату, то је Русија најмање томе крива, а од Јевропе зависи да се не страши и да отклони сваку могућност к сигналу за рат.

Ни једна држава у Јевропи не страда тако са данашњег положаја, као Русија; ни једној држави не пати тако трговина, индустрија, ни једна не троши толико на издржавање војске, колико Русија. Ако је у Јевропи све застало — у Русији је двострука засталост, за то, што она мора да држи на окупу своју војску. Но Русија није могла друкчије поступати с тога, што јој Јевропа није давала никакве наде, да ће се ствари на истоку мирно решити, да тај исток не ће бити вечито страшило, вечити чекић, који удара по племенима балканског полуострва и неда им да живе. Лењи, глупи насљедник арапске цивилизације, Турчин, неда живети Бугарима. Србима, Грцима, — народима, који би давно истерали из Јевропе Турке, који би их затрли својом образованошћу, кад би им се дала слобода, и Јевропа би била сигурна, да је овладао трајан мир.

Русија стоји на стражи ради трајног мира. Кад Јевропа сад сама не зна шта ваља чинити, кад она сматра себе пониженом, кад енглески парламенат неће да задовољи ни Енглеској ни Русији, ни непријатељима руским, ко је онда томе крив? Није ли то мала освета повеснице за оно, што се Јевропа онако сложна подигла да помогне Турској у севастопољској војни, није скандалозно лудило султана — последица те политике, која као свети догмат, као јеванђелски текст истиче речи: „Неповредивост и целокупност отоманске царевине.“ Како може што бити неповредиво и целокупно силом трактата, како може држава живити по вољи страног лица, ма то лице била и Јевропа? Јер Јевропа не може рећи Турској: „Процватај и удиви све својим развијтком“, нити може казати Русији: „Заустави се у свом развијтку.“ До сад је Турска опадала, а Русија се развијала, дакле. . .

Русија стоји на стражи у име трајног мира, јер она иште нужне гаранције, без којих ће источно питање и Русију и Јевропу непрестано узнемиривати. Но тих гаранција неће Јевропа. Она је мислила, да је ствар свршена, кад се порта показала готова да прими нешто, што јој је предлагала конференција. По Русија је на један пут запитала Јевропу: шта сте наумили предузети?

Јевропа би била готова да одговори: „ништа“, но руска војска стоји пред Рубиконом, и сва застрашивања, што су се чула у јевропској штампи нису имала никаквих утицаја на Русију. Она хоће да се убеди о том, шта значи тај често спомињани јевропски концерат? Је ли га можно превести од прилике овако: јевропски концерат значи, да ће се државе *даном приликом у нечем* међу собом сагласити? То је превод од речи до речи. Ако је то тако, то Русија узима на себе, да тај суглас *покрене* напред и да учини, да то „даном приликом“ и „у нечем“ постане разумљивије, јасније и ближе.

Постојанство Русије имало је до сад позитивних резултата. То ће постојанство донети и у напредак добре резултате. То постојанство не значи рат — то је начело енергије. Једина Русија није до сад признавала власт Турске над целим светом, једина Русија се старала да разувери мусулмане, да исламизам није позван за господство над целим светом, да султан није господар света, као што тај догмат исповеда цела Јевропа. Она је ишла да заштити султана и исламизам године 1853, она није смела да чини никаква, па ни морална притиска на порту до овога времена; она је и на конференцији опет показала, да су јевропске државе нека врста вазала према султану, који неће да прима њихове савете; — а то је доиста велика част за вазале. Поданици султанови могу га свргнути с престола, могу му шта више прекратити живот отровом или маказама, а Јевропа може само чувати неповредивост и целокупност турске царевине, ма се какви ужаси у њој догађали, ма се каква комедија изигравала, ма какве опасности претиле њеним суседима.

Природно је, да је Русија дужна стати на пут томе поклонству, што се Турској чини и упутати Јевропу на други круг идеја. Тај круг идеја отвориће се тек онда, кад целокупност и неповредивост турске царевине оде у област сањарија.

Турска тражи три године за уважање реформа. Јевропа је готова да јој даде и тридесет година. Али може ли јој се дати и година дана без *гаранција*? На то питање ваља што одговорити....“

ОДГОВОР МАЈКОВА ХРВАТСКОЈ АКАДЕМИЧКОЈ ОМЛАДИНИ.

„Новоје Времја“ доноси одговор московског професора *Мајкова* на другу изјаву хрватских „младенаца“ у погледу Босне и Херцеговине. Одговор гласи од речи до речи овако:

„Ви, млада господо питомци загребачке академије, велите да се не занимате политиком. Али и ваша адреса, што сте је издали, има политичку цељ, коју хоћете да подржите етнографским и историчким доказима. Ја сам вам објаснио, да ваша цељ стоји управо у опреци са интересима Словенства, а наука је ни мало не правда.

За то ваљда, што има бојазни да ће се интрига политичка обнажити, или што у вашој „слободној“ земљи није згодно дотицати се суврмене политике, — ви сте се уклонили од сушности ствари. Ваши руководиоци одвратили су вас од разјашњења питања, што сам вам га предложио, бојећи се, да им подземна радња не изиђе на видело и да се на њему као на „источној светлости“ (lux ex oriente) не укажу њихове мрачне боје. Но ја у

„неслободној“ Русији отворено стављам питање и осветљавам га с политичке стране; ја питам: је ли од користи за Словенство, да се Босна и Херцеговина присаједини Аустро-Угарској?

Ви сте ми одговорили само надувеним фразама што се не тичу ствари и што откривају ону раздражљивост, која се појављује онда, кад је ударац погодио где треба. Ви и сами не осећате да стојите под упливом неке политичке пропаганде, којој је оруже измишљена лаж, гнусна клевета и лакоумна поверљивост. Потајна, но по средствима знана рука водила је ваше перо. Словенству непријатељска сила занела је ваш ум, овладала вашом вољом. Отуд су појмљиве оне познате денунцијације, којима ви обасипате Русију, руске Словене и руске научењаке. Ми их већ одавно слушамо и без вас, од питомаца језуитске школе.

У обрани вашој ви сте заборавили, да ваши с брда и дола покупљени цитати, ваша неразумна домишљања не опровргавају мојих речи, и показују само површност и неразбор, као и то, да су ваши извештаји просто измишљотине, које су вам казали лукави агитатори, што стоје за вама. Они добро знају, да ти назови-докази немају темеља; њима није жао да вас изведу на подсмех пред учени свет: они хоће по што по то да под вашом фирмом истакну своје сопствене, ма и привидне тежње. Ви нисте кадри да сами увидите како не изгледа лепо документални део вашега одговора, иначе не би сте приводили таке доказе. Док се ви, сазревши умом, не навикнете, да владате етнографским и историчким материјалом, дотле вам није могуће говорити мирно и са самопоуздањем на научном земљишту.

Проучите оне научењаке, који су положили темељ знању о Словенству, познајте боље чешке поборнике, који могу бити безпристрани посредници између вас и Срба, отргните се од тесногруде пристрасности, обгрлите опште и основне интересе словенског народа — и онда ћете појмити, да Словенству непријатељске струје граде себи преко Хрватске мост у Босну и Херцеговину. Ослањајући се на то, што истински, прави Хрвати стоје у најближој по сротству свези са Србима, ви у име тих данашњих Хрвата, заклањајући се њиховим именом, присвајате себи цео српски народ и трпате га у вашу данашњу областну Хрвртску; но ви замењујете праву хрватску народност административним називом, којим је аустријска влада крстила покрајину, а овамо ваши стари писци, који нису знали за тај преврат, н. пр. Пергошић, Врамец и др. називају ваше предке Словинцими — и то с правом — а не Хрватима, а и стара хрватска краљевина није то, што је данашња ваша краљевина. Ето на каквом се непоузданом и трошном основу гради посредством ваших руку тај мост, који ће служити на ту циљ, да се што лакше могу дочепати српске покрајине, што теже за слободом, а не за новим јармом.

На крају првога мога одговора, који сам на вас управио, показао сам већ оне пагубне последице, које би постигле цео српски народ, кад би се присајединила Босна и Херцеговина Аустро-Угарској. Напоменуо сам исто тако притешњавање и нарушавање политичких и религиозних права, што су их подносили аустријски Срби. Не зовите Србе, што се сад ослобађају, да у Крушедолу држе опело над гробовима првог војводе Ђурђа Бранковића и последњег војводе Стевана Шупљикца, који су се тако верно поуздавали у Аустрију. Двадесетогодишња страдања у тамници чамећег Бранковића, кога је бечки двор из политичких разлога ухватио и у тамницу бацио, и изненадна смрт Шупљикца, који је умро седећи на коњу кад је запалио на дар послану му цигару, — још је Србима у свежој памети, а то не обећава доброга прекосавској браћи.

Нико неће да се меша у сушност ни католичке ни православне вероисповести. Руском Словенину драга је и хрватска и српска и свака друга словенска народност, за то, што се у њиховој целини и заједници састоји јамство успеха словенске самообране противу хиљадугодишњег „продирања на исток“. Но православље, које је трудом св. првоучитеља обухватало и уједињавало готово сав словенски свет, није могло унети разлику међу словенске народе, као што ви говорите, јер би то било самоограничење. На против, католичка пропаганда уноси разлику и раздоре, користећи се у том случају самим Словенима. Послушајте шта пишу под свежим упечатком страни људи, који су скоро походили Босну, и то честити Енглези Артур Еванс и мис Ирби: „Уплив католичке цркве у Босни моћна је полуга у рукама Аустрије. Босански католик изгубио је своју народност, одбацио је од себе све, што би се могло звати српским или православним; он себе назива Латином и тежи аустријској Хрватској. Босански католици, по наговору свога свештенства, покорни су и смерни пред турским властима, а свештенство католичко налази се у добрим спошајима са Турцима.“ Ове речи потврђује и аустријски агенат Темел. Шта је то друго него политичка пропаганда, коју води католичко свештенство, и која је, као што се види, пагубна и по целину Словенства?

Но то још није све. Пропаганда та здружује се и са тамошњим мухамеданцима: она ласка њиховој охолости, њиховом сротству, подмићујући их и угађајући им, само да их што лакше политички захвати. Кроз виша уста преузноси она Кулиновиће и друге босанске бегове, који се сада — ма да су словенског порекла — појављују као вође разбојничких чета. Вама су као суседима, боље позната убијства и пљачкања и друга срамна дела Кулиновића, Филиповића, Капетановића, Шарчевића, Ситвице, Азнадара, Абдагића, Хаци-Ерцеговца и многих других, што су их починили по мирним и незаштићеним селима и манастирима (н. пр. манаст. Рмањ) и т. д. Премда су босански мухамеданци ишли некад с Хусејин-капетаном и против самог Цариграда ради своје сопствене независности, али да л ће се они сад хтети добровољно подчинити вашем цару?

Не понављајте оно, чему вас уче други, узмите трезвено ствар на око, па ће те се уверити да се босански, херцеговачки и старо-српски мухамеданци сећају свог српског порекла, свог старог православља и свог рођеног језика, који знају боље него турски. Католике држе они за „нечисте“, мрзе их и зову их презорно „шокцима“ и „жабождерима“; кад би католик хтео да прими ислам, морао би, по њиховом мишљењу, прво очистити се примивши православну веру. Тамошњи ће мухамеданац пре и под угоднијим условима продати земљу православноме, а никако католику. У одношају са православнима тамошњи мухамеданци не само да се не туђе од њих, него на против постоје блиске свезе и тесан саобраћај. Тако на пример они светкују успомену неких светаца, одлазе у цркве, читају над болесницима молитве, верују у чудотворну силу неких предмета, носе своју болесну децу у црквену препрату, поштују светињу, куме се с православнима итд. итд. Истина да се бегови одликују својим фанатизмом, који у њима подржавају хоџе и дервиши, но ја говорим у опште о целом мухамеданском становништву, које ће се на брзо сложити с православним, чим се уведе локална самоуправа.

Ма како мислили и осећали аустријски Хрвати, ви треба да знате, да за свесно руско друштво нема важнијега питања на балканском полуострву, него што је питање о ограђењу Срба од захвата стране власти; за њ нема ништа срамније него кад би попуштањем својим српско становништво дошло у руке оне власти, против које су се Словени некад борили под градом Агунтом (сада Минхен у Баварској) „на својој земљи“, по речима Павла Ђакона, — власти, која је, по сведочанству Константина Багренородног, тако свирепо с њима поступала, да је отимала децу од материних груди и бацала их псима, — власти, која је, по казивању многих летописаца, продавала Словене посредством Чивута у ропство као живу робу, — оне власти на послетку, која је кров векове успела увући се у земље словенске тако, да држи да је могуће после Далмације и Боке Которске захватити Босну и Херцеговину, да би тим захватом стеснила слободу рада српске кнежевине и Црне Горе, да би ушли у директну свезу са Цариградом путем жељезнице и заишли Русији за леђа. Кад би се така погрешка и догодила, то будите уверени, да ће руски народ знати исправити ту и подобне погрешке.

Кад ви будете мужеви, кад свестраним изучавањем Словенства стечете самосталне погледе, кад се навикнете радити по изворима, кад се научите поштовати туђе мишлење и безпристрано држати се према научној истини, а изражавати се умерено и учтиво, као што приличи, — тада ћете и сами увидети, да Словенима „притиснутим уз зид“ у Аустрији и гоњеним у Турској, руски народ може бити од користи. Самосвест рускога народа као најсилнијег члана словенске земље, који је непромењљивим историчким законом позван да чува самосталност свих других словенских народности и да исправи погрешке пређашњег несазнавања, — та самосвест расте и шири се у руском народу. Кад та мисао постане обвезном лозинком руске политике, тада ће јевропски „културтрегери“ чути од ње грозну реч „не даље“, којом ће она у интересу Словенства и сваке поједине словенске народности, зауставити захват земаља и духовно потчињавање. Пред очима романског и немачког соја подиће се и учврстиће се у самосвести трећи јевропски сој — словенски. Међу тим ће сила ствари довести непоштену пропаганду у такав положај, да ће бити принуђена прибегавати к лажним и поквареним сретствима, на пример к савезу крста заједно с полумесецом. Inde irae. (Отуд гњев.) Понављати заједно с душманима Словенства грубе нападаје на Русију — не приличи ни једном словенском народу, а вама, ђацима, младим људима, који још и непознајете Русије, то се не може ни опростити. На вашу грдњу може једини одговор бити српска пословица: „Седи руга покрај пута, сваком се руга, а њој свак.“

ДОПИСИ.

Из Босне. (*„Обзорова“ Босна и „хрватство“ у Босни.*) На онаку споменицу загребачке омладине, која оће једним потезом пера да створи „хрватство“ у Босни и Херцеговини, није никакво чудо, што је изазвала против себе негодовање од славенског сјевера до југа, а нарочито код наше старије браће — Руса. Безумље и охолост загребачке омладине није се само на томе зауставила. Она се осјећа правна и могућна имати Босну и Херцеговину у своме џепу (као да су ове земље већ ослобођене жртвама хрватским) и прелијеће чак у Бугарску са „побратимским симпатијама.“ Али „ко није искрен најближем до себе, тај не мисли добро ни даљем од себе,“ вели пословица. У редовима босански ослободитеља и бораца ми невиђосмо ни толико Хрвата, колико Енглеза, и опет имаду образа да претензирају! Истина, они се позивају на неке услуге у овом устанку, но изван обичног хришћанског гостопримства бјегунаца, ми незнамо за друге. Може бити да су то оне заслуге, кад но још у почетку устанка јавише се у Габели хрватске заставе, или што код Бање Луке неколицина отпадника вјере и народности, присташе уз Турке против слободе и своје браће, те добише ордене „мецидије“ и „османије,“ а све по удешеноме плану из Загреба и Беча. То је очито. То је ваљда оно, што „Обзор“ вели: „да ће и римокатолици босански с Турцима против Србије — а сви за ћесара.“ Но мало је то. „Обзор“ има историчка права и доказа, по којима Босна и Херцеговина *мора* бити придружена Хрватској. Али: „стан, полако рогоје, много ти је обоје!“

„Кад је „Обзор“ онако пристрастан па пљује истини у очи, кад је толико у заблуди па пружа обје руке, — не јуначкој браћи и борцима слободе, — него гадној дружини грдиловића, кукавичића, „дугоносића,“ слугама ропства, издајницима слободе и Славенства, отворивши им све стуће, уводне до последњих, за подле интриге и безобразна подметања против мученичког народа српског и народних патриота; то није могућно ћутати ни најмирољубивим људима, који по своме начелу ваљда су сажаљевали и најмањи сукоб између српства и хрватства (у колико смо и ми у Босни и они у Аустро-Угарској туђи робови.) Заиста, ми смо мислили, да су хрватски научењаци и патриоте уједно и добри Славени и пријатељи Српства; надали смо се, да је њихов орган — „Обзор“, носилац славенске заставе, гласило правде, свјести и слоге. Али се у томе јако преварисмо као и у чувеном Павлиновићу, који се онако ватрено растајаше са Ј. Сундечићем, спремајући га у слободну Црну Гору: да рашири крила на високом стењу и удеси гусле јаворове; да пробуди што је успавано и сабере што је разбјежано, да побраћи што је разбраћено!...

Али барем у толико хвала „Обзору“, што је изишао са отвореном фарбом на сриједу, са себичним и неславенским жудњама, па словом, дјелом и примјером смета нашем ослобођењу посебно, а словенској срећи у опште.

Нама није сада до полемике у овоме кобном добу, кад се устало да извојујемо себи човјечну слободу, у чему нам цијела Европа симпатише, само „Обзор“ — не, који оће Босну без капи своје крви, који оће да наметне Србу неприродну народност, те да му с тиме удвостручи јаде пашеничке. Шта више, тај „Обзор“ позивајући се на доказе својих фантазија, наводима из књига Гилфердинга, отворено лаже пред публиком, кад је намјерно изоставио ове успоредне „дословне“ ријечи Гилфердинга: „премда су сви (т. ј. Турци, православни и римокатолици) једно једино племе *српско* и говоре сви једним језиком.“ На такој се истини базирају и остали докази „Обзорови“ и „Павлиновићеви,“ и ми остављајући на страну те доказе и исторична факта, која ће без сумње критично претрести г. Мајков, изазвани „Обзором,“ указаћемо на садашње и недавне факте, у народу још постојеће:

1.) „Обзор“ вели: „да се Црногорци у Цариграду прозивају *Хрватима*,“ па из тога изводи, да су Црногорци хрватске народности. То је налик на оно, што се код руске аристократије вратари називају „*Швајцарима*.“ Тако су Срби из Хрватске и из Далмације од назад 40 година први отворили пут у Цариград, од кад уговори између Аустрије и Турске постадоше пријатељски и зајамчише слободу аустријским поданицима у Турској, те се сваки онај, који оде тамо прозва Хрват, што сасвим друго значење имаше. А ови бише и вратари, баштовани, коњушари и кавази; а неки и због преступа тамо умакоше, међу којима и чувени Омер-паша, Миле Атлас, и тако у мирно доба тамо одлазећи Црногорци и бјегунци прозиваше се „Хрватима,“ — још и због тога, прво, што по јунаштву Црне Горе, која је за Турке и сувише црна, име „Црногорац“ не звони пријатно у ушима турским (премда их иначе називају „Карадаг“,) а друго и зато, што та ријеч по својству оба језика, доста се трудно изговара и, треће, што Турци у Аустријанцима имадоше приличног повјерења, у колико су они под пријатељском и сусједном аустријском државом.

ЛИСТАК.

ЦРНОГОРАЦ.

И последња пушка цикну,
И последња сабља сену,
И последња глава зену;
А рањени јунак викну:

„Здраво да си Црна Горо,
Постојбино моја мила!
Не сруши те турска сила.
Здраво да си српска зоро!

Девет паша што се крете
Преко мора из даљине,
А за њима војске силне
На кршеве твоје свете.

Девет паша с девет страна
Као вуци нападоше,
И сви девет изгибоше,
А ти оста, земљо, славна.

Од Косова па до сада
Све с' оваки бојак бије,
А твој барјак пао није,
Нит' ће пасти он икада.

Границе су твоје јаке:
Костима си ограђена,
А песмама подмлађена,
Створена си за јунаке.

Црна Горо, остај збогом!
Нек су просте ране моје,
Кад је светло лице твоје;
Смрт растављa мене с тобом.

Око мене мртви леже,
А ни ја се већ не мичем,
Ал' радосно теби кличем;
Видим како Турци беже.

Сад сам свега ја довољан!
Кад сам год се веселио
Оваку сам смрт желио,
Ја умирем задовољан.

Ено сунце на заходу! —
Кад за брдо оно пане,
Пресушиће моје ране;
Кап последња српском роду.

Збогом моја мајко стара!
Немој да ти буде жао.
И отац ми 'вако пао,
Бијући се против цара.

Када си ме неговала,
Певала си мени песне
За чим српска душа чезне;
Косово си помињала.

Одсек'о сам седам глава,
Згодило ме седам зрна.

Сад нек пева гора црна
На жицама од гусала.

Збогом, — немој туговати
Љубо верна, љубо мила!
Кад ми у бој спремиш сина
Закуни га да с' не врати.

Док Турчина једног траје,
Квасићемо крвљу кланце,
Кидаћемо раји ланце;
Рат међ' нама не престаје.

Ој Цетиње место мало,
Без дворова и палата,
Без богатства и без злата;
Славом свагда ти си сјало.

Са јунаштвом и са слогом
Дигосмо те међу звезде,
Те цареви у те гледе; —
О Цетиње, збогом, збогом!

Када дође скуп горштака
На равнице лепе твоје,
Споменуће име моје,
Међ' имена од јунака.

Здраво да си, о витеже,
Каквог нема земна кора,
До једина Црна Гора;
Здраво да си, мио кнеже!

Већ те никад видит' нећу
Како зборишь ти у збору,
Како чуваш Црну Гору;
Ту с' Косова српску свећу.

Нек на срцу твоме стоји
Црна Гора, земља мила,
Као до сад што је била,
Па ничега нек с' не боји.

Ја се молим Богу за те
Нек' ти буде у помоћи,
Да мош' општој жељи доћи;
Јадна раја гледа на те.

О Ловћене, круно сјајна!
Нигда ниси без облака,
Нигда ниси без јунака;
Збогом и ти горо чарна.

По врх' тебе небо с' дели; —
С' тебе гледах летње зоре,
Гледах звезде, гледах море.
Збогом, — збогом свете бели.“

И последњи зрачак сијну,
И последња кап истече,
И последњу реч изрече
Рањен јунак — па премину.

Љ. П. Ненадовић.

2. Вара се „Обзор“ и сви који тврде: „да Срби нису имали епископа до XII. вјека,“ почем и данас стоји узор црква апост. Тита близу Рашке и Новог Пазара. А кад доцније Стефан Немања сједини све српске државице у једно цијело — осим неке части Босне, и јави се св. Сава као митроносац српске цркве, он поред оних 11 епископија, даде и Босни српскога владику у лицу Христифора, и смјести га у Добруну за Гласинцем. Међу тим знамо, да се тек 1315 године босански епископ римске цркве фра Петар, једва нешто слободније именује бискупом, и да су доцније, до скора, и сами султани ферманима потврђивали права пећским патријарсима и над римским свештенством у Босни.*) Даље, плитак је историк „Обзоров,“ кад ставља Невесиње у праву „Паганију“ или што вели: „да се некад сва Босна до саме Рашке називала Рамом,“ кад се међутим зна, да Рама утиче у Неретву на пола пута између Мостара и Коњица и то ближе к Мостару — даклен у Херцеговини. На своме путовању то није примјетио г. Павлиновић, да река Рама према валовитој Неретви, Босни, (која по сриједи пресвјеца ову земљу), Врбасу, Дрини и Лиму (за којим је Рашка,) изгледа само као мали поток, те ни по своме кратком путу од извора до утока, ни по кршовитом предјелу, никада се Босна није могла звати тим именом.

3. Цијели свијет зна, да једино Срби имају „крсна имена“ или породичне патроне, па почем тога обичаја немају Хрвати, то како доводе по „једнаким“ обичајима Хрватства у Босни и Херцеговини? При томе зна се, да је језуитизам и фратарски прозелитизам у толикој мјери збунио и својој пастви памет помутио, да су јој намјерно укинули многе српске обичаје и крсна имена, бајаги из економичви обзира. То признају и сами босански римокатолици; то потврђују и сами фратри, кад сваком даном приликом савјетују и православним: „да је велика штета и лудорија славити крсна имена.“

Али при свему фратарском усиљавању и угрозама са паклом за непослушност, многи римокатолици у Попову, Расну и још неким мјестима Херцеговине и дан-данас славе српска крсна имена, премда у мањем опсегу него православни. Фратри мрзећи на источну цркву, кудили су све што је православно и српско и што је и у колико у свези са религијом, а така су крсна имена, пак су искорењавали обичај и гушили народност и име српско, како би у том погледу потпуно браћу разбратили и вјечиту мржњу посијали. Али крв није вода. Нека част босанско-херцеговачки Срба, примивши кроз разна времена католицизам, по упливу религије стидећи се имена, српског као и сами Турци, не хтједоше се називати ни „Хрватима“, него узеше за народ недостојно, треће: „нашки“, или предјелно: „босански“. А од времена устанка Карађорђевог, Милошевог и ослобођења Србије, многи и православни из предосторожности пред Турцима и римокатолицима упражњаваху то ничије „нашки.“ Овом подобном исто налазимо и код Срба „Буњеваца“, који се одселише у Хрватску испод Благаја с ниже Мостара од реке „Буне“, те волеше и предјелно се прозвати, него признати да су Хрвати.

У осталом примјетити нам је: да је само назад десетак година поникло питање о Хрватству у Босни, што не налазимо ни код Јукића, а покренуо га је сарајевски жупник фра Грго Мартић и сарадник данашњег „Обзора“ К. Б., који се бавио у Сарајеву као драгоман пруског конзулства, дакле од онога доба, од кад је покојни Михаил почео организирати народну војску и радити дипломатским путем код порте за Босну.

4. Сви босанско-херцеговачки Турци изрично признају: „да су њихови прађедови — до фета — били један народ и једна вера с православнима, да је то „миле“ (вјера) православно (после њиховог турског) код бога најближе, и да је оно прави поклоник Меке, који се уз пут сврати на Јерусалим.“ За „Хрватство“ неће ни да знаду, а многи то име нигда у животу своме ни чуо није, и све што је преко реке Саве и Уне к западу називају „каурима“ и „каурском вером“. За „Српство“ пак знаду по Србији, по српској прошлости и предању и народним пјесмама. Осим тога, Турци имајући годишње и погодишње уговоре са христијанима обе вјероисповести вазда термин рачунају по јулијанском календару. И кад запитају римокатолика: „колико има до божића, шарених јаја, Митрова дне“ и т. д. пак му овај укаже по своме, добије оваку укору: „Не питам те бре за п.. ји него за онај прави.“ Тако се догађа и у пјесми о Краљевићу Марку, кад је пјева католик и оће да га посвоји: „Та ми не могосмо Марка потурчити за пет стотина година а ти оћеш каурине сад да га пошокчиш.“

На ђурђев-дан Турци формално светкују излазећи на зелења и пекући јагањце, то исто чине и на Илијин-дан, пењући се на висока брда, а женске по баштама ђе завршу љуљачке и цибају се до мрака (т. ј. на Ђурђев-дан). На дан великог Прокопија и „огњену“ Марију (муч. Марину) ријетко ће који сељак Турчин радити на њиви или ливади, или бег „мобу“ сазвати,

О божићу, кад им православни сусјед пошље печено пленће од овна или о васкрсу шарених јаја то им је драгоцјена посластица, коју с најбољим апетитом поједу, и то како варошани тако и сељаци. Ако им се случајно на идућу годину заборави послати или прекрати тај дар, јако им је жао што се лишавају те заједнице, мислећи да их презиремо, а то да како дубоко засеца на спомен негдашњег православља и народности српске. Сами босански племићи из старинске породице признају, „да су у мјесто стари „крсни имена“ узели весеље кад кувају „Бестиљ“, ђе се састају и мушко и женско са пјеванијом; а у мјесто шарених јаја „шарене“ свијеће, кад настану уч-ајлуци“ каква обичаја нема ни у Бугарској ни у Румелији код Турака. Шта више има примјера, да су неке паше и племићи призиђивали о свом трошку паперте уз монастире, слали или собом доносили тамјана и воска у прилог; а и данас многе турске жене просе да им црквењаци саперу кључе црквене, коју воду као цјелителну пију болесници и нероткиње, што је много похвалније него фратарски записи, чему су своју паству привикли ради глобе, и то је ваљда „ученост“ и способност фратарска, с којом, као што вели „Обзор“, васпиташе свој пук. (!)

Све вишеизложено јавно сведочи: да је цијели босанско-херцеговачки народ — нарочито српски, што му ма и преко воље признајући сама званична „Босна“, печатајући тај лист у половини на српском језику и српским писменима.

5. Што „Обзор“ булазни: „да је Павлиновић обишао сва босанско-херцеговачка села, те се на мјесту свестрано — али безпристрано уверио о „Хрватству“, крупно је омануо, да не рекнемо слагао, као год и његов сурадник: „да боље познаје Босну него ико други.“ И незнамо, зашто би Павлиновић подузимао трудно путовање по Босни, кад већ свезнајући „Обзор“ има највјерније познање о Босни?! Међи тим ми знамо, да је Павлиновић обавио своје путовање више „поштански“, и за не пун мјесец дана, походивши неколико фрањевски манастира, ђе је одслужио мисе на славенском језику. Није од нас сакривена ни цјел његовог путовања, ни доба у коме је путовао, ни мјеста куда је пропутовао. Његова неудаћна мисија није ништа друго, него она, коју доцније репетира фр. Г. Мартић и Чивутин др. Јалант о чему смо ми имали највјернија извјешћа из самих монастира и добромислећих фратара, а т. ј. да су та путовања по мигу из Беча, Пеште и Загреба, што ће у своје вријеме изнети на видик историја. — Кад смо поверљиво запитали оца Филипа: за што сте ви фратри и ваше пучанство тако индеферентни у садашњим околностима? он нам одговори отворено: „Ми имамо таку заповед из Беча, Загреба и Ђакова, а цјел нам је: сачувати народ да не гине и да га има што више на броју. Слободу пак Босни донијеће политичне пригоде.“

Из овога се јасно види, за што „Обзор“ оће Босну и „Хрватство“ у Босни. То је она солидарност хрватска. Но: стан, полако рогоје, много ти је обоје, — или као што оћеш — све троје.

*) 1327 године јавља се тек прва парохија латинска у Доцу код Травника, а тек 1641 присвојише Сутјеску, монастир.

Из Архидијецезе. Под шифром П. С. у броју 27. овог штованог листа „Заставе“ јадикује се дописник што је конзисторија архидијецезална у Карловци закључила после 8 година тек држати се прелазног определења рескрипта §. 30. по коме поставши свештеници пре рескрипта имају првенство конкурисати на упражњене парохије. Даље сам г. дописник П. С. признаје, да се конзисторија ова до сада борила противу овакова закључка. На послетку примећује, да је конзисторија сад сигурно за то створила овај закључак, што је увидила да млађе свештенство радије општине примају него старије, што је, вели, млађе ревносније у дужности. Међу тим на свршетку и то г. П. С. признаје да §. 30 прел. определења истина садржава у себи смисао да пре рескрипта поставши свештеници имаду првенство, али је ово по мнењу дописника своју важност изгубило за то, што конзисторија се није до сада тога придржавала. Још и то г. дописник у свом допису каже: Док се наши боре на истоку за слободу, дотле конзистонија и оно мало црк. автономије октроише. — Но није тако г. дописниче, него докле се браћа наша за слободу на истоку боре, дотле неко, и опет велим, само неко омлађе нестално свештенство злоупотребљава ово мало црквене автономије и бори се са паросима тражећи веће парохије са столицама, флашама и чашама. То треба да кажете. — Истина да је старије свештенство покрај свога законитог права до сад ћутало, пак су на више места, као што сам дописник цитира, по двојица једну плату вукли и вуку, и нису ни тражили до сад никакву парохију, а то су као увиђавни и стални за то чинили да и млађи нараштај до хлеба дође. И за цело је толико увиђавно и стрпљиво било докле год није се и последњи богослов ухлебио. Али сад кад млађи неки, и опет велим, само неки нестални свештеници прелазе сваку границу учтивости и пристојности, и кад су већ општинама а браћи свештеницама на саблазан при потраживању парохија служити почели, онда је због тужаба са више страна принуђена била конзисторија те неке и неке младе свештенике у границу рескрипта — до даље саборске наредбе — при компетирању парохија стерати.

Није давно било, кад је сам г. дописник П. С. преклињао и молио општину К—ку те га из капута прими за пароха. Шта ови људи нису радили, ваљада су најмање десетак пута били и трошили у Карловци, док су га од г. дијецезана изкукали. Па какова је захвала била. Он је одма после неког кратког времена отишао од њих у В—њ и то наравно на бољу парохију. Сад ни ту није задовољан, него компетира на сваку бољу још упразњену парохију и кад га нису припустили избору више, он је уложио уток на виш. црк. митр. савет. Је ли ово г. дописниче из родољубља остављати једну по једну парохију и ићи у другу, или је себичност и благоутробност. Па имаде такови и други вами равнима, који неувиђају, да и старијим свештеницима са већом породицом, — особито онима, који двојица, без своје кривице, једну плату деле — треба живити. Господине! „Leben и leben lassen.“

Ипак би се ово премештање са једне парохије на другу тој младој господи свештеницима на дару и на младост одбило, јер је сваки млад човек незадовољан и аспирира увек за нечим вишим и већим комадом. Али је начин њиховог компетирања парохија као што рекох и парохијанима и свештенству на поругу и саблазан почео служити. Јер тражећи парохију једни иду и руке склапају пред прост народ плачући и кукајући, да их узму за пароха. Други иду и туку се са странкама столицама, флашама и чашама. Један је онамад млатајући кадионицом и вртећи се у цркви испустио кадионицу и лупио ју је једном богомољцу о главу. Трећи опет погађа се за мању плату, него што је у рескрипту. Четврти даје председницима и оно мало кукавице што је са женом добио. Један је сад у Белегишу, препоручивајући се пароха, чим је где у собу ушао, одма с врата, после поздрава са домаћином, почео певати „многаја љета“, да покаже какав глас има. И тако усљед ових појава је конзисторија свој закључак донела, да би се омлађе свештенство стерало у границе рескрипта. А не што г. дописник вели, за то, што млађе свештенство општине радије је имало. Ово не стоји јер баш на против видимо ми на сабору све старије свештенство, које је своје поверење у сваком смислу оправдало и на мегдану остало.

На послетку г. дописниче П. С. кад смо допустили и гледали кроз прсте да се сви млађи свештеници, ђакони и богослови у архидијецези ухљебе не узимајући, приликом њиховог ухљебљења, у обзир прелазно определење §. 30. за што да не будемо правични, особито ми духовници, па да поред законитога права §. 30. дадемо прилику и другим старијим са фамилијама оптерећеним иначе отличнима и родољубивим свештеницима, да и они по двојица једну плату не вуку пак и они са малене парохијце нека дођу једном после двадесетогодишњег службовања на бољу парохију. Јер овакі само законитим путем могу бољу парохију постићи а начином оним којим млађи свештеници постизавају никад постићи неће. А да је тај §. 30. као што велите своју важност за то изгубио, што сте ви г. дописниче незаконито поред тога §. из капута свештеником постали, то не стоји. Јер ако је Петру по милости суд какав пресудио, што не стоји, да и Павлу исто тако досудити мора. У осталом можемо вас уверити, да постоји решење, односно објасњење, кр. уг. министарства за богоштовље, да она реч у §. 30. постојећи свештеници разуму, они који су пре рескрипта рукоположени. Господине! и кад ви протестујете на другу инштанцију противу конзисторијалнога закључка, немојте да се ко год нађе да протестује на трећу инштанцију код земаљске наше крајишке владе, под коју и наша конзисторија спада, а и место које ви тражите. А онда се је бојати да још ужа аутономија црквена неиспадне, јер §. 30 немачког текста вели од речи до речи: In so lange die Priester auf die reducirte Zahl nicht gebracht sein werden, werden die vacanten Pfarrer lediglich durch überzählige Prister, Caplaene u. Diakons etc. besetzt.

ЗАПИСНИК
сједнице епарх. адм. одбора држане у Плашком 10. фебруара. 1877.

Предсједава гд. владика Теофан, придсједавају гг. прота С. Поповић, парох Илија Машић, надпоручик Ралић, поруч. Стипановић, Јово Трбојевић и Радош Крагуљац.

Записник прошле сједнице уз примједбу члана пароха Илије Машића одоставјерава се.

Бр. 1. члан одбора парох Илија Машић ставља јаким и важним разлозима образложен предлог: „нека слав. епарх. адм. одбор изволи високом саборском одбору поднијети као свој предлог; да вилићки протопопијат остане, и то са сједиштем у Оточцу као средишту и најспособнијем мјесту целог протопрезвитерата вилићког; а крбавски протопрезвитерат да се опет успостави. Г. владика изјављује, да је окружење протопрезвитерата синод већ свршио, остав код рескриптуални протопрезвитерата; и по томе је предлог излишан.

Предлагач побио је предговорников разлог, рекав, да синод није одлучни фактор, него сабор, који ће имати по устројству своме задњу ријеч рећи.

Прима се предлог једногласно.

Бр. 2. Исти члан поп Илија интерпелира високо председништво. I-во интерпелира:

1. Је ли вршем високопреосвјештенству познато мало час споменуто начело, кога је прва епарх. скупштина наша при постављању епархијс. органа означила?

2. Ако је познато, шта је повода нарушењу истога дало?

3. Ако није познато било, је ли ваше високопреосв. вољно својим излишним субституту мандат узети и наредити, да се листа епарх. управе чланова прегледи у пленарној сједници овог одбора дне 9. јуна т. г. и том приликом само упражњена мјеста попунити дати?

Гд. владика одговара на 1-во питање..... (ништа): на 2-го, пошто је овде случајева, да у пленарну сједницу дође само један члан, и да неби машина стала епископ је супституирао кога има из најближе околине, на 3-ће да је вољан у пленарној сједници упражњена мјеста попунити дати.

Бр. 3. II-го исти интерпелира:

1. Је ли црквеног одбора Швичког представка под. бр. 55, од 26. маја п. р. којом је невиност тутора српске цркве Оточке у погледу истакнућа тробојне заставе у очи св. ђурђа па длаку доказана, епарх. управи стигла и кад?

2. Је ли благовремено посредовано код високог ц. кр. глав. заповједништва, да се невини Срби грађани сачувају од народносне мржње оточког предстојника Гергурића? Од ове ствари незна ништа предсједник (?! извј.), него подпредсједник духовног одсјека г. прота Самуило одговара, да није рађено ништа.

Интерпелант није задовољан са одговором и изражава своје дубоко сажаљење на тој ладнокрвној немарности.

Бр. 4. III-ће исти интерпелира:

1. Јели дотичне комисије извјештај у погледу затварања старог и отварања новог српског гробља у Швици фактично прије девет мјесеци стигао овамо епарх. адм. одбору?

2. И ако јест, зашто се пустила и та сама по себи врло једноставна при том богме журна ствар толико мјесеци нерјешена лежати?

3. Је ли ваше високопреосв. вољно, ако је томе немарност и неспособност канцеларијског особља криво, исто укором казнити?

4. Је ли ваше високопреосв. вољно расписав стечај на мјеста часника код епарх. управе, иста већ једним законитим путем дефинитивно попунити дати?

О овој ствари нико ништа незна (?!! извјеш.)

На питање под 4. одговара гд. владика Теофан, да није вољан законитим путем дефинитивно часнике код епар. управе поставити дати; јер нема скупштине.

Интерпелант није задовољан одговором и упитаће код висок. саборског одбора, да ли епарх. скупштина постоји још.

Бр. 5. IV. исти интерпелира:

1. Је ли вашем високопреосв. познато, да је ваше дијецезално свештенство са врло нередовног добивања своје и онако малене плаће у крајње очајање, управо погибелно стање пало?

2. Је су ли гореозначена сва средства испрљења, да нашу плаћу из порезни уреда добивамо и каквим успјехом?

3. Је ли ваше високопреосв. вољно, као архипастир свога страдајућег свјештенства изабрати од неколике свјештенички чланова депутацију и на челу исте самом његовом ц. кр. апостол. величанству наше погибелно стање представити, и што скорију превишњу милост и помоћ испросити; јер се овако више живити не може.

Гд. владика одговара, да му је познато нередовно добивање свјештеничке плаће; и да је вољан депутацију, ако хоће свјештенство, представити њ. ц. кр. апост. величанству; но држи, да је лакши и сходнији пут писмене преставке.

Прима се обратити преставком на Њ. ц. кр. ап. величанство.

За тим прелази се на дневни ред.

Бр. 6. Пароховица Помуга тужи пароха Радуловића, да јој неда шпархета, што га је њезин покојни муж у парохиј. дому о свом трошку направити дао. — Рјешено искати од обтуженога пароха Радуловића изјашњење.

(Наставиће се.)

ВЕСТИ ИЗ САРАЈЕВА.

Глас, да је са Србијом склопљен мир, све је као из ведра неба гром ошинуо. Дај боже, да „избавитељ“ не буде издајник.

— Нови устанак у бањалучком и бишћанско-травањском санџаку ово дана букнуо је. Тамо је већ неколико хиљада редифа и башибозука отишло. Склопљени мир биће удар јачи од сваког.

— Велики везир у телеграфу на валију вели: „Мир је са Србијом склопљен а са Црном Гором скоро ће.“

Дакле непријатељи наши и српски дочекаше дан своје највеће радости. Ако бог да, за врло кратко време.

— Ово дана, оно што још Турци и њихова влада не бијаху пограбили из куће г. Петрановића у Тешњу, обише врата и прозоре и све однеше. До сад су му преко хиљаду дуката хајдучки разграбили. На руци им бијаше познати издајица и зликовац Мијат Дучић. Шта ће конзули кад посланици не могу! — Рећи ће „дугоносићи“ да је и ово врлина турска!

НОВИ САД. Сутра (а у будуће сваке недеље) у 7 сахата у вече даваће се „концерат“ у дворани код „царице Јелисавете, концерат ће извести милитарска гласба с врло лепим програмом. Ми препоручујемо то подузеће тим више, што се ослања

на налична подузећа по већим варошима и што је така забава доиста прека потреба новосадској публици, која се већ и онако уморила играњем и и бдењем.

НОВИЈЕ.

— *Дубровник* 8. марта. — Вести са Цетиња јављају, да је, усљед свршеног мира Србије са Турском, наступила запетост између кнеза Николе и кнеза Милана.

— *Дубровник* 8. марта. — Војвода дон Иван Мусић изјављује у једном писму на „Нар. Лист", да ће усташи у Херцеговини наставити своју свету борбу, јер Турци непрестано чине насиља.

— *Цариград* 8. марта. — Султан ће ових дана да позове своје вазале Туниса и Јеђипта да помогну држави како војском тако и новцем. Вицекраљ јеђипатски ће ставити султану на расположење 30.000 момака и 4 ратна брода. Тунис ће послати по милијуна фуната стирлинга.

— *Петроград* 8. марта. Јужна армада ће се поделити на 12 војени корова. 15. т. м. излази заповест, која налаже мобилизацију целокупне гарде. Један део црноморског бродовља плови на кавкаску обалу. Балтијске се обале утврђују.

— *Вашингтон* 7. марта. — Нови кабинет је овако склопљен: Виљам Еварт (Њујорк), државни секретар, Џон Шерман (Отијо) благајник, Жорж В. Мирари (Јова) рата, Рихард М. Томсон (Индијана) морнарства, Шарл Девенс (Масашузет) главни државни бранилац, Давид М. Кеј (Тенсе) поштарине, Карл Њурц (Мисури) нутарње послове.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

У СРПСКОЈ КЊИЖАРИ

БРАЋЕ М. ПОПОВИЋА

У НОВОМЕ САДУ

изашао је (и разашиље се претплатницима)

ФАУСТ

написао **И. С. Тургењев**, с руског превео **А. Хаџић**.

Ово је књига друга

„БИБЛИОТЕКЕ ЗА ЖЕНСКИ СВЕТ",

коју издаје горе назначена књижара.

Дивна ова приповетка на лепом је гласу у Руса и омиљена. У њој ће наћи читалица Српкиња племените забаве срцу и здраве хране души а са извора те нам сабратске књижевности, из пера тога, првога данас у Руса приповедача.

Цена је књизи овој 30 новч.

Љубав, којом је наш драги женски свет примио **„МАЛУ ГРОФИЦУ"** књигу **прву** ове библиотеке, храбри књижару накладницу, те ево похита чим пре и с књигом овом другом, и трећа: **„СРЕЋА У БРАКУ"** приповетка Лава Н. Толстоја, с руског превео Сава Петровић, — већ се штампа и за који дан биће готова.

Наруџбине нека се шаљу овамо по адреси горње књижаре, и свак ће бити тачно и по вољи послужен.

ДРУГО ИЗДАЊЕ
Календара „Орла"

У 15.000 КОМАДА

који има 48 слика а стоји 50 новч или 1 динар.

На поруку више хиљада купаца календара „Орла" изишло је из штампе и сасвим је готово и **друго издање** истога.

Издавалац и уредник „Орла" поверио је распродају и разашиљање овог другог издања за пределе **Бачку, Банат, Срем, Хрватску, Славонију и Барању** потписаној књижари, која ће посао тај **брзо и тачно** обавити. Тим поводом молимо да се **старе поруке понове и нове што скорије пријаве непосредно нашој књижари.**

На 10 и више комада рабатујемо 20%; поједине екземпларе шиљемо у крстоплету за припосланих 58 новч. комад. Поштарину за пакете плаћа поручилац. Наручује се за готово или пошт. поузећем, продају у комисију дозвољавамо самовољењем издавача и уредника.

Пошто је „Орао" неки мали архив знамените год. 1876. а саразмерно најјефтинији српски календар, то се надамо обилним порукама и на ово друго од саме публике изазвано издање.

С поштовањем
Књижара браће М. Поповића
у Новом Саду.

НОВА ШКОЛСКА КЊИГА.

Наредбом високога школскога савета у Карловцима од 27. окт. пр. год. бр. 291—215. проглашена је књига:

Права и дужности угарских грађана

написао
Стеван В. Поповић,
епархиски школски референат

за школску књигу и наређено је да се иста има **одмах** у свима основним нар. вероисповед. школама **употребити.**

Тим поводом част нам је јавити п. н. школским одборима, школ. управитељима и народ. учитељима да је та књига властитост наша, те је потоме једино у нас главно стоваришт е исте књиге.

Цена је тој 56 страни великој књизи само **10** новчића. Поручиоцима од 10 и више комада за готово или подузећем рабатујемо 15 проц. Поштарину плаћа поручилац.

У Новом Саду 4. (16.) фебр. 1877.

С поштовањем
КЊИЖАРА АУГУСТА ХЕРГЕРА
у Н. Саду.

РЕД
ПЛОВИДБЕ

почињући од 5. (17) фебруара о. г. до даље наредбе:

Из **Новог Сада** у **Земун**, суботом после 7 сати из јутра.

Из **Новог Сада** у **Земун** и **Оршаву** средом у 5 сати по подне.

Из **Новог Сада** у **Пешту**, недељом и петком после ½11 сати пре подне.

Нови Сад 4. (16.) фебр. 1877

ОТПРАВНИШТВО.

Курз бечке берзе 26. фебр. (10 март.)

5% металици	62.90
5% народног зајма	68.—
Државни зајам од 1860 г.	109.—
Акције банчине	828.
Кредитне акције	148.90
Лондон	123.90
Угарске разтеретнице	75.20
Темишварске разтеретнице	72.25
Ердељске разтеретнице	71.50
Хрватско-славонске разтеретнице	75.—
Сребро	112.75
Ц. кр. дукати	5.89
Наполеондори	9 90
Немачке марке	60.80

ОГЛАСИ.

НАДТЕЧАЈ.

У управној общини Черевић кр. поџупаније вуковарске има се попунити место общинског начелника са годишњом платом 600 ф. благајника са 500 ф. евентуално опћ. бележника 600 ф. и станарином 100 ф. укупно 700 ф. Опћ. лечника са платом 400 ф. Овршиоводитеља 400 ф. Опћ. писара 400 фор.

Надтецатељи имају своју власторучно писану и разредно биљеговану молбеницу обложену са докази о неприкорном понашању и о способности, и то за начелника да су уз остала својства вјешти управи, за благајника да су вешти рачунарско благајничком послу, и да су у стању положити јамчевину у износу једногодишње плате. За бележника да су положили бележнички, а за лечника лечнички испит.

Молбенице имаду се до 8. (20) марта т. г. поднети кр. поџупанији у Вуковару

МАНОЈЛОВИЋ,
общински судац.

1—3

ОГЛАС.

Црквена православна Крчединска општина закључила је у својој дана 13 фебруара о. г. држаној скупштинској седници оправљати своју цркву која слежући се од поодне и попоћи сводом попушта. Сад општина жели добре потребне шлисове зидовима дати да даље не пуца; а оно што је већ попуцало имаће се залити. За тим закључила је општина ова кров исте цркве претресати односно дуплије него што је покрити дати и сву цркву споља окречити. Ако би што и од грађе на крову нофалило и то ће се оправити. Минуендо лицитација ове оправе држаће се трећи дан нашег православног Ускрса после подне у 2 сахата. Ко жели лицитирати имаће вадиум о од 10 проц. при лицитацији положити.

АКСЕНТИЈЕ МОЛОВИЋ
парох и предс.

МИЛОШ ВИДАКОВИЋ
учит. и перовођа.

1—3

Бр. 129. **СТЕЧАЈ.**

На опћој пучкој школи у Илоку има се попунити место учитеља уједно и црквеног певца источно православне вероисповести, уз годишњу плату од 400 фор. стан у нарави, осам хвати меких дрва и башту од 1 фртања јутра.

Молбенице с крштеним писмом, сведочбом о учитељском способљу, досадањем службовању и моралном понашању, управљене на високу кр. хрв. слав. далм. земаљску владу нека молитељи поднесу до 27. марта (по нов.) т. г. опћинском школском одбору у Илок. 3—3

У Вуковару 27. фебруара (по нов.) 1877.

Кр. школ надзор. жупаније сремске.

Сремско-карловачка штедионица

обавешћује своје г. г. деоничаре, да чист приход за год. 1876 на једну деоницу 39⁶/₁₀ % износи, да од истог 12⁶/₁₀ % у резервни фонд спадају, и даће преостали 27% или фор. 13. нов. 50. а. вр. као делимак (дивидендо) на сваку деоницу почевши од 5 марта т. г. благајна штедионице исплаћивати. 3—3

Карловци 1 марта 1877.

УПРАВА
Сремско-карловачке штедионице

ПОЈЕДИНЕ ЗУБЕ
по 3, 4 до 5 форинти
ЦЕЛЕ НИЗОВЕ ЗУБА
по 40 до 60 фор.

умеће без бола и без вађења стари шкрбатака, такођер и

ПЛОМБИРА

са кристал златом и т. д. са свим јефтино зубни лекар

Др. Е. ГЕРЖАБЕК,

у Митровици поред католичке школе.

☞ Партаје са стране нека се изволу неколико дана пре писмом на мене обратити. 4—6

ЗУБОБОЉА сваке врсте, па ма били зуби *шупљи*, или заразом каквом *заражени* — лечи се *напречац* и *трајно* чувеним

индијским екстрактом,

и без овог лека не треба да је ни једна породица

Само прави у *станолцету* по **35** и по **70** новч. добија се једино у трговини

— за јужну Угарску и за Срем —

Д. КОДЕ у Новом Саду. 2—

☞ ПАЗИТЕ! ☜

НАШЕ

царск. краљевск. привилегисане

НАГРАДОМ УВЕНЧАНЕ МУЗИЧКЕ СПРАВЕ

☞ ОКАРИНЕ ☜

од неког доба и други патварају, правећи их крадом по нашој мустри, и многе бечке фирме оглашују исте с хвалисањем за праве.

На захтевање неколико признатих музичких ауторитета управљамо ми опомену ову п. т. публици, а у корист јој, да је сачувамо од куповања тих, с туђе стране хваљених **тако званих ОКАРИНА**, које, што се тиче каквоће, и са свим чисто удешеног гласа, ни како се употребити не могу с нашим **ц. кр. привил. правим, талијанским ОКАРИНАМА.**

А сваки ма и не био музичар, извежбаће за један сат и умеће најлепше комаде свирати на нашој **ц. кр. привилегисаној ОКАРИНИ**, и

справа ова стаје:

№ I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.
фр. 1.—	1.50,	2.—,	2.50,	3.—,	4.—,	5.—

ОКАРИНА, удешена за свирање уз клавир, стаје ф. 3.25 штампано, лако разумљиво упутство дајемо уз сваки комад **бесплатно**.

цар. краљ. прив. праве талијанске **ОКАРИНЕ** могу се добити у **талијанском за музичке справе стовариштy, у Бечу, на бургрингу бр. 3.**

Позор! Уз сваки комад наше **праве ОКАРИНЕ** додат је ц. кр. патенат. — Сваку другу, прехваљену, потворену, не привилегисану, такозвану **ОКАРИНУ** продајемо ми по **50 новчића** комад, у великом пак и много јевтиније. 1 10

Паручбине са стране извршујемо тачно по наплати на пошти. — Препродавци добијају рабат.

☞ НА ЗНАЊЕ. ☜

Данас у недељу 27. фебруара (11. марта) биће у дворанама гостионика

„КОД ЦАРИЦЕ ЈЕЛИСАВЕТЕ"

КОНЦЕРТ СА ШЕТЊОМ,

који даје војничка музичка капела бр. 51. линијске пешачке регименте архихерцега Хајнрика.

Почетак је у 7 сати пред вече.

Улазнина **30** новчића од особе.

У Новом Саду 26. фебруара 1877.

С велепоштовањем
Ф. ВАЛТЕР.

Због наступајућих ускршњих светаца
Ердевички вашар
обдржаваће се 3. 4. и 5. априла по римском.

4—6 **Закупници вашара.**

СВАКОВРСТНО НАЈБОЉЕ

СЕМЕЊЕ

пољско, баштенско и од разног цвећа

може се добити у трговини

ЗА ДЕЛИКАТЕСЕ, ТЕЈ, РУМ и РАЗНИ СПЕЦЕРАЈ

Д. КОДЕ

„КОД МОРНАРА" У НОВОМ САДУ.

ПОЗИВ

г.г. удеоничарима прве панчевачке заједнице за ваћевину за редовну

V. ГЛАВНУ СКУПШТИНУ

која ће се држати у недељу 25. (13.) марта 1877. у два сахата по подне у мађистратској дворани.

ДНЕВНИ РЕД:

1. Читање годишњег извештаја о раду друштвеном и вођење о њему.
2. Читање извештаја одбора за надзиравање о годишњим рачунима, и о предлогу за деобу делимка и давање апсолуторије управљајућем одбору.
3. Избор тројице скрутатора.
4. Избор одбора за надзиравање, састојећи се из 3-ице чланова.
5. Избор управитеља, заменика му и управљајућег одбора

Панчево 5. марта 1877. п. р. **УПРАВА**

1—3 прве панчевачке заједнице за ваћевину.

§. 5. нашег устава прописује: да би скупштина правовољане закључке доносити могла, нужно је да су најмање у њој 60 (шесет) удеоничара са 400 удела заступљени.

БАНАТСКА СРПСКА ЗАДРУГА ЗА ШТЕДЊУ И ПРЕДУЈАМ У ВЕЛ. БЕЧКЕРЕКУ.

6. РЕДОВНА ГЛАВНА СКУПШТИНА

удеоничара горње задруге држаће се **6. (18. марта) 1877.** у 2 сахата после подне у малој дворани у касинском здању у Великом Бечкереку.

ДНЕВНИ РЕД:

1. Извештај о пословном раду и закључни рачун за годину 1876.
2. Извештај надзорног одбора о прегледаним рачунима за годину 1876.
3. Определење о исплати камате за 1876. годину.
4. Определење о исплати прве и друге полгодишње рате главнице оним члановима, који су из задруге иступили.
5. Избор надзорног одбора за 1877 годину.
6. Попуњење иступајућих чланова управе.
7. Оставка бившег управљајућег директора г. Петра Јовановића и избор новог директора.
8. Избор двојице у директориум.
9. Определење плате новом управљајућем директору задругиним чиновницима.
10. Предлог управе у смотрењу даљег обстанка горње задруге.
11. Избор петорице одбора за оверење записника.

3—3 **УПРАВА.**

Одговорни уредник др. Милан Ђорђевић. Издавалац „Задруга за срп. нар. штампарију". Српска народна задружна штампарија.